

דף יג

'מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול...' עיין בשו"ת אחיעזר (ח"ג נב) שהביא קושית רע"א מדוע הוצרך התנא בבכורות (מה) לפסול חרש ושוטה לכהונה משום שדומה למום [וכן יש לשאול על הצרכת דרשה (להלן כד): שכהן קטן פסול לעבודה], תיפוק ליה שפסולים לעבודה משום שאין להם כוונה והרי הם כמתעסקים. והביא לתרץ (בסוף הסימן) למה צריך קרא למעט קטן מעבודה, והלא 'מתעסק' הוא – ותיירץ בשם הרב 'מפי השמועה' [הוא החזו"א], שבא לפסול גם אם גדול עומד על גביו. ובאחיעזר (יו"ד ד, ד) תירץ שפסול 'מתעסק' הוא רק בשחיטה ולא בשאר עבודות הקרבן. ע"ש. והחזו"א ('מפי השמועה') דעתו אינה כן. ע"ש כל היכוח. ונדפס בירחון 'כנסת ישראל' (מהגרז"נ גולדברג שליט"א).

עוד בעניני 'מתעסק' בקדשים – ע' שו"ת רעק"א תנינא סד; מנחת ברוך ג, א; אחיעזר ח"ב ד וח"ג נב; חזו"א קדשים כב, י; אבי עזרי (חמישה) ריש הל' פסולי המוקדשין. וע"ע במובא בנבחים מזו.

'ע"ב) זיש אומרים אף בניו ממזרין.' אף על פי שרוב בעילות אחר הבעל, והרי רוב הילודים בעולם הם מהבעל (ע' באוצר הפוסקים ד בשם 'נתיבות לשבת'), צריך לומר שאין ה'רוב' אמור אלא בכלל האנשים, אבל בסוג אנשים כגון זה אין ידוע לנו 'רוב' [וכעין שנחלקו הפוסקים כשנמצא מים במוח ולא נודע אם היה המוח מקיפו אם לאו, שלדעת הרמ"א אין להחזיק בהמה זו מהרוב, שבכגון זו אין לנו 'רוב'].

'אימא אין רוב עובדי כוכבים מינין.' פרש הרש"ש [דלא כפרש"י] על פי משמעות הלשון: אין רובם מינים הלכך הדבר בספק והעמד הבהמה בחזקת התר הנאה. ולפרש"י קשה אפילו אין מיעוטם מינים מדוע לא נעמיד הבהמה בחזקת התר. וצריך לומר דאתרע לה חזקה (עפ"י רעק"א. וע' מלא הרועים).

'נכרים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הם אלא מנהג אבותיהן בידיהן.' נראה שלכך אמרו 'בחוצה לארץ' כי בארץ בזמן הבית כשיד ישראל היתה תקיפה, אין ראוי להשרות בארץ עובדי עבודה זרה ככתוב לא ישבו בארץ, ועל כן הגויים היושבים בה קיבלו עליהם שבע מצוות בני נח, ואם כן אין שייך לומר על זרעם 'מנהג אבותיהם בידיהם' שהרי אבותיהם לא עבדו לאילים [רק אפשר שמנהג חבריהם מחו"ל, שבאו לשם והרגילום, בידיהם. אך עיקר הדבר של 'מנהג אבותיהם' זה היה רק בעכו"ם שבחו"ל. ולפי זה אין צריך לדחוק שכתבו התוס'].
ודבר זה היה בזמן הפסקת הנבואה מישראל, או במקביל פסק גם כח זה מעובדי עבודה זרה (עפ"י פוקד עקרים לר"צ הכהן, עמ' 51).

ענין טומאת תקרובת עבודת כוכבים – ע' יוסף דעת ע"ז לב.

'לעולם שוחטין... ובין בלילה.' שמואל-א יד, לד; כת, ח וכו"ב וכו"ה (מהגר"א נבנצל שליט"א).

לפרש"י מדובר שאומרים בפירוש שעושים לשם כלי. ולפירוש התוס' אפילו אין אומרים כלום. העלו פירות לגג כדי שירד עליהם הטל – אינם ב'כי יתן' להיות מוכשרים לקבל טומאה. לפרש"י מדובר שהעלום מפני הכנימה ורק אח"כ נתכוונו לטל שירד עליהם [ואף אמרו בפיהם. משל"מ טו"א יד, ב], הלכך הרי זו 'מחשבה' גרידא ואין להם. ומשמע שאם כשהעלו אמרו שמפני הטל מעלים – מוכשרים לקבל טומאה (וכ"מ בתוספתא מכשירין. וצ"ע כיצד יפרשו התוס'. חו"א). והתוס' חולקים וסוברים שאפילו אמרו בפירוש אין מועיל, שאין מחשבתם ניכרת מתוך המעשה כלל, כי אפשר שמעלה מפני הכנימה (וכ"מ בר"ש וברא"ש טהרות ת, א). ואולם שמא אם העלה בשעת הטל מועילה מחשבתו.

היפך הקטן בפירות כדי שהטל יבוא עליהם מצד אחר – הרי זה ב'כי יתן' [מדרבנן לחומרא], שהרי מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.

יש מי שמצדד [עפ"י לשון הרמב"ם] שדוקא בקטן מועיל, ולא בחרש ובשוטה (ע' ראש יוסף). ויש חולקים (ע' גרסת המאירי; מקום שמואל כה).

קטן ששחט קדשים לשמן – פסולים, שאין לו מחשבה (ואין ניכר מתוך מעשיו שעושה לשמה). היתה בהמת עולה בדרום והביאה לצפון ושחטה – נסתפק רבי יוחנן בדבר. ולפי רנב"י פשט שמדאורייתא אין מועיל אעפ"י שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שלשחיטת עולה נתכוין [אבל אין מחשבתו ניכרת בהחלט, כי שמא שיגה מקומה מפני סיבה אחרת].

א. לפרש"י, אם אמר בפירוש שמביאה לצפון כדי לשחטה לשם עולה, הרי זה 'מעשה' וכשר. והתוס' חולקים וסוברים שאין מועיל דיבור כל שהמעשה עצמו אינו מוכח בהחלט, כנ"ל (וכ"כ הלח"מ בדעת הרמב"ם הל' פסוה"מ א, ו. וצ"ע אחיעזר ח"ג פא, יג). ויש מי שכתב עפ"י משמעות הלשון שלמסקנא אפילו כאשר מוכח בודאות מתוך מעשיו, אין הולכים אחר מחשבתו מדאורייתא (עפ"י חדושים ובאורים).

ב. פסק הרמב"ם (פסוה"מ א, ו) שקטן הביאה מדרום לצפון ושחטה – פסולה, שאפילו מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו אינה מחשבה אלא להחמיר ולא להקל [ומשמע שפוסק כרנב"י שריו"ח פשט מדרבנן ולא מדאורייתא, שאם הדבר בספק היה לו לפסוק בדיעבד הורצה]].

ג. עוד נפקותות שונות בענין מחשבה ומעשה בקטן – ע' רש"י ביצה לד: ד"ה תינוקות (– לענין קביעת שבת למעשר); כס"מ פסוה"מ א, ו, לח"מ ומשל"מ (– מחשבת פיגול בקטן); מגן אברהם מב סק"ד (– הזמנת קטן לסודר של תפלין); שו"ת אבני נזר אה"ע רסו, ג (– חתימת קטן) קנא, ז (– נתינת גט ע"י חרש, לאשה או לשליח); או"ח רנט רס (– מעשה עבירה בקטן) תקלט (– מעשה מצוה בקטן); זכר יצחק טז (– יחוד אשה לקטן); אחיעזר (– חילוק בין 'רצון' ל'לשמה').

דין 'מתעסק' בקדשים – נתבאר בזבחים מז.

דף יג

כא. מה דינה של שחיטת עובד כוכבים ושחיטת מין?

ב. מה דינה של שחיטה בלילה ושחיטת סומא?

א. שחיטת עובד כוכבים – נבלה, ומטמאה במשא [אבל מותרת בהנאה, שאין רוב הנכרים מינים, כלומר אינם אדוקים בעבודת כוכבים אלא מנהג אבותיהם בידיהם]. ולדברי רבי אליעזר, סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, הלכך אסורה בהנאה משום תקרובת עכו"ם.

א. המקור לפסול שחיטת נכרי [גם אם שחט כראוי] מוזבחת... ואכלת אותו שהוא בר זביחה,

אתה אוכל משחיטתו (תוס'. וע' תוספתא פ"א). והרמב"ם (שחיטה ד,יא) כתב: מכך שהזהיר הכתוב וקרא לך ואכלת מזבחו אתה למד שזבחו אסור (וכ"ה במדרש החפץ ובמכלתא דרשב"י).

ולוקים על אכילתה דבר תורה משום נבלה, אפילו היה השוחט קטן. וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבלה (שם הי"ב). יש מפרשים בדבריו שכשאינו עובד עכו"ם אין שחיטתו אסורה אלא מדרבנן (ע' בנו"כ שם וב"י וב"ח וט"ו ותבו"ש יו"ד ב. ולפי"ז צ"ל שמה שכתב (ב,ב) ששחיטת נכרי בעזרה אינה אסורה בהנאה משום שאינה שחיטה, היינו בעובד עכו"ם דוקא). וי"מ מדאורייתא, ומה שכתב 'גדר גדול' היינו כלפי כותים (עש"ך ופמ"ג שם עפ"י ספרים ישנים).

ב. הלכה כחכמים, הלכך שחיטתו אינה אוסרת בהנאה (עפ"י ב"י וש"ך יו"ד ב).

ג. נכרי ששחט בהמה, מותר לשחוט בנה אחריה ואין בדבר משום 'אותו ואת בנו' (עפ"י תוספתא פ"ה).

ד. הרמב"ם (אבות הטומאות ב,י) נטה לומר שנכרי ששחט בסכין יפה כראוי, אינה מטמאה טומאת נבלות אלא מדברי סופרים (וע' גם בהקדמתו לסדר טהרות), ואין חייבים עליה משום ביאת מקדשו. והראב"ד השיגו.

שחיטת מין (– האדוק בעבודת כוכבים), בין ישראל בין נכרי – הריהי לעבודת כוכבים ואסורה בהנאה. [וכן פתו פת כותי, יינו יין נסך, ספריו (– תנ"ך שכתב) ספרי קוסמין (– נביאי הבעל, שלשם עכו"ם כתב הלכך ישרפו. רש"י, פירותיו טבלים. ויש אומרים אף בניו ממזרים].

[תקרובת עבודת כוכבים, לדברי רבי יהודה בן בתירא מטמאה באוהל כמת, ולדברי חכמים אינה מטמאה באהל. (ונחלקו שתי לשונות בדברי רבא, האם דיוק משנתנו כריב"ב או כחכמים). וע"ע בע"ז לב].
(ע"ע לעיל ג-ה בדיון שחיטת מומר לעבודת כוכבים).

ב. השוחט בלילה, וכן הסומא ששחט – שחיטתו כשרה. מבוואר בגמרא (עפ"י ישוב התוספתא עם משנתנו) שאם אבוקה כנגדו, שוחט בלילה אף לכתחילה.

א. כמו כן אין לשחוט ביום במקום אפל ללא תאורה (עפ"י תורת הבית הקצר ד; יו"ד יא).
ב. משמע שלכתחילה צריך אבוקה ואין די בנר (יש"ש כה). ויש חולקים וסוברים שמותר אף לאור נר יחידי (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; ספר יראים השלם תנו; שו"ת הרדב"ז ח"ו שא ועוד. ע' דרכי תשובה יא סקט"ו). ויש מתירים אפילו לאור הלבנה (עפ"י פרי חדש שם).

דף יד

כב. בהמה שנשחטה בשבת, האם אסורה באותו היום משום מוקצה?

בתחילה אמר רבי אבא (בהסבר דברי רב) שבהמה שנשחטה באיסור בשבת, אסורה באכילה באותו יום משום הכנה, לרבי יהודה שאסר לחתוך נבלה לפני הכלבים כאשר נתנבלה בשבת משום שאינה מוכנת לכך. ודחה אביי שכאן שונה שמתחילה היתה הבהמה מוכנה לאדם וגם עתה היא מוכנת לו [והראיה, מכך